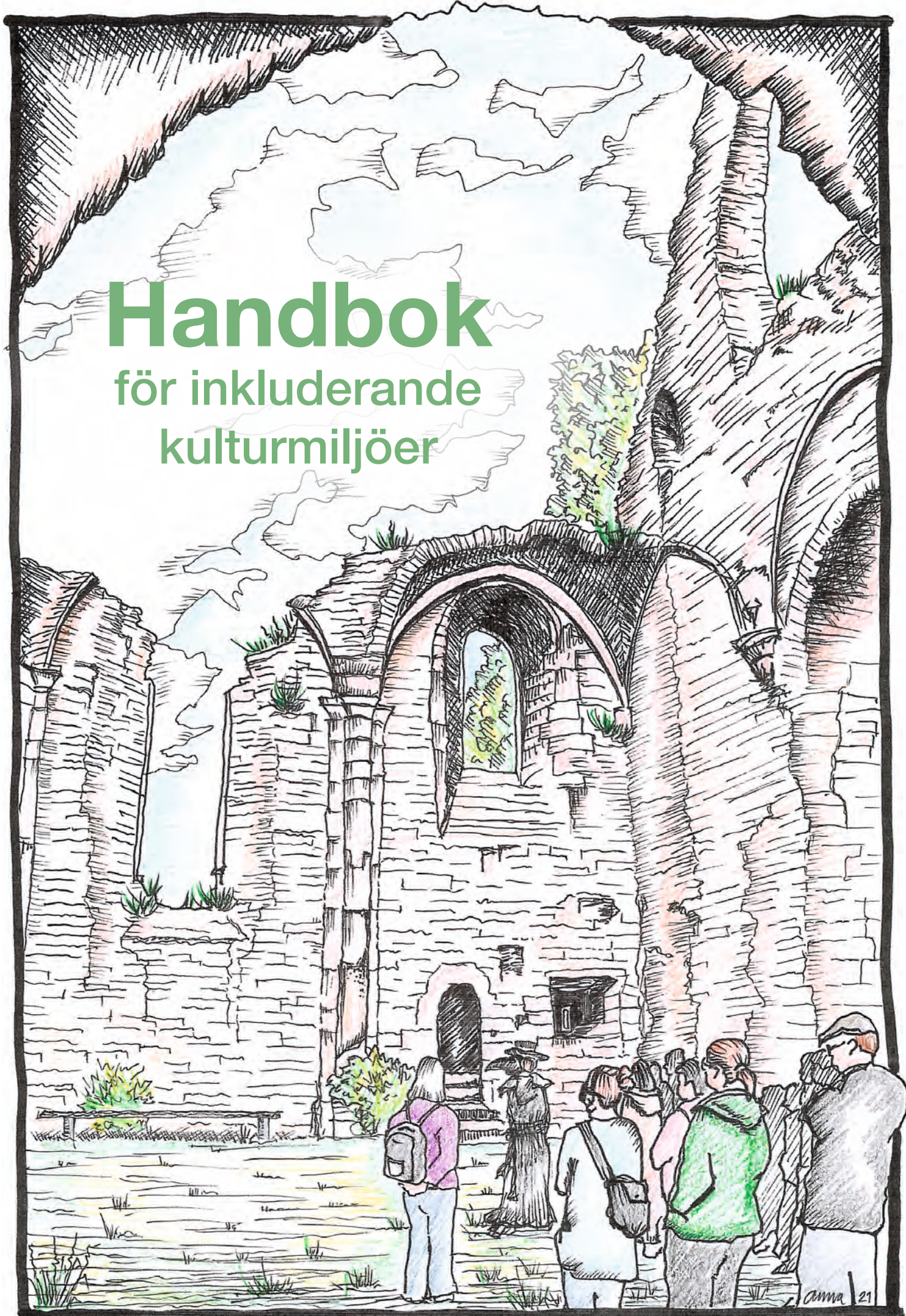


Handbok för inkluderande kulturmiljöer

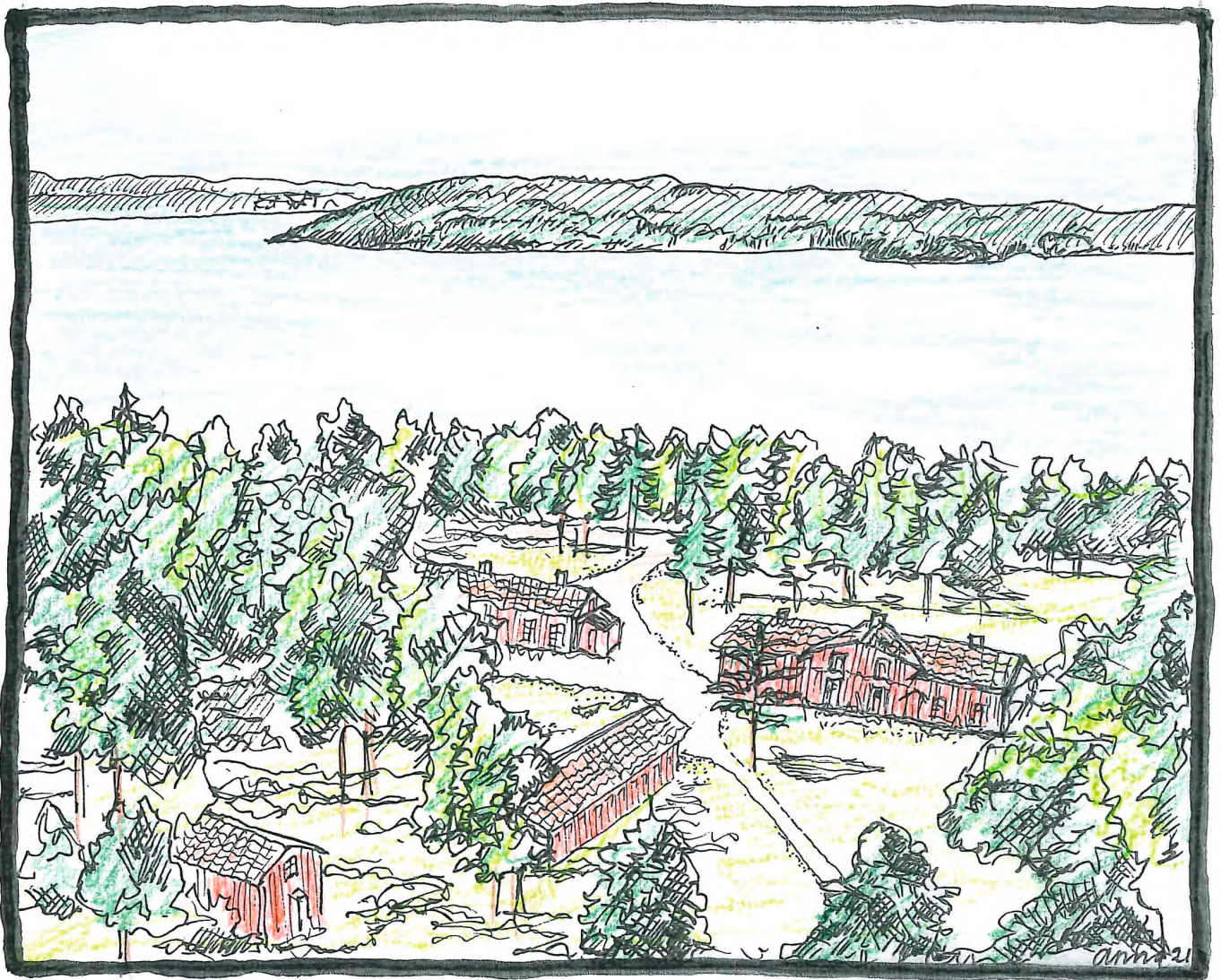




INNEHÅLL

Verktyg 1: Berättelse	6
Verktyg 2: Bildstöd	8
Verktyg 3: Vandrings slinga	10
Verktyg 4: Sinneslåda.....	12
Verktyg 5: Förberedelsehäfte	14
Verktyg 6: QR-kod	16

Illustrationerna i handboken är gjorda av Anna Jakobsson, landskapsarkitekt LAR/MSA



Kulturreseptatet Mariebergs sågverkssamhälle

Introduktion

Det här är en handbok som har tagits fram inom ramen för projektet INKULT – Inkluderande kulturmiljöer. I handboken beskrivs en uppsättning verktyg och metoder som är tänkta att inspirera och stödja arbetet med att tillgängliggöra kulturmiljöer för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Handboken vänder sig till alla som förvaltar kulturmiljöer, exempelvis museer, hembygdsföreningar, stiftelser eller kommuner.

Verktygen är utformade för att kunna användas utan krav på investeringar eller ytterligare resurser utöver de som finns inom ordinarie verksamhet. Verktygen är tänkta att användas inom olika typer av verksamheter, oavsett deras förutsättningar i form av resurser, storlek och bemanning. Verktygen ska vara relativt enkla att använda, möjliga att anpassa i omfattning och lätta att förvalta.

Kulturmiljöer

I handboken använder vi begreppet kulturmiljö och utgår från Riksantikvarieämbetets definition.

”Kulturmiljö – avser hela den av människor påverkade miljön, det vill säga som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. En kulturmiljö kan preciseras och avgränsas till att omfatta en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en region. Det kan röra sig om intensivt utnyttjade stads- eller industriområden såväl som extensivt påverkade skogs- eller fjällandskap. Kulturmiljön omfattar inte bara landskapets fysiska innehåll utan även immateriella företeelser som ortnamn eller sägner som är knutna till en plats eller ett område. Kulturmiljön är en del av kulturarvet”.

Kulturmiljöer har för många ett stort upplevelsevärde. Det är platser som vi gärna besöker på vår fritid eller på semestern. Samtidigt belyser miljöerna olika delar av samhällsutvecklingen och vår historia, och bidrar till en djupare förståelse av vår samtid. Det är därför viktigt att alla kan uppleva våra kulturmiljöer och ta del av dessa kulturhistoriska värden. Tyvärr är det inte alltid så. Idag är det stora skillnader mellan hur olika grupper i samhället använder kulturmiljön. Om fler upplever att kulturmiljön är lättillgänglig kan det bidra till förbättrad hälsa och ökad delaktighet i samhällslivet för exkluderade grupper, såväl som ökad respekt och förståelse för vårt gemensamma kulturarv.

Målgruppen

Människor som har någon form av intellektuella funktionsnedsättningar upplever ofta saker annorlunda än människor utan intellektuella funktionsnedsättningar. Viktigt att poängtera är att personer med intellektuella funktionsnedsättningar är en mycket varierad grupp, som har olika förutsättningar och möjligheter. För en del personer med intellektuella funktionsnedsättningar kan vissa sinnen vara förstärkta och andra försvagade. Till exempel kan man reagera starkt på varmt och kallt, ha svårt med starkt ljus eller höga ljud.

För andra personer med intellektuella funktionsnedsättningar kan en stor öppen plats vara skrämmande och oförutsägbar. Ett efterlängtat besök kan med specifika störningsmoment bli till en jobbig situation för besökare. Men om en kulturmiljö tillhandahåller material och information som förberedelse inför ett besök, samt anpassar miljön så att den kan kännas igen, vara tydlig och förutsägbar, ökar möjligheterna till ett lyckat besök.

Tillgänglighet





Universell utformning

I utformandet av handboken har vi utgått från devisen ”bra för alla, nödvändigt för vissa”. Det innebär att alla kan ha nytta av de anpassningar som görs av kulturmiljöerna. Tanken är att de produkter som tas fram med hjälp av handboken ska kunna komma alla besökare till del. Till exempel kan en vandringslinga eller ett förberedelsehäfte underlätta för många besökare.

Verktygen

Verktygen fungerar var för sig och är inte beroende av varandra, men de kan med fördel bygga på och förstärka varandras funktioner. Därför rekommenderar vi att man använder flera av verktygen. Hur de kan komplettera och förstärka varandra illustreras i varje enskild verktygsbeskrivning med konkreta exempel från testbäddarna. Till exempel kan berättelse kombineras med bildstöd, och användas vid skapandet av ett förberedelsehäfte.

Om ni använder flera verktyg – se till att de samspelar och förankras med varandra. För att göra det tydligt för besökaren är det bra om ni är konsekventa med materialet ni tar fram. Upprepa centrala begrepp och viktig information på flera ställen för att underlätta för personer med intellektuella funktionsnedsättningar.

För varje verktyg anges uppskattad tidsåtgång, förkunskaper och resursbehov. Våra tester har visat att uppskattad tidsåtgång är ungefärlig. Den varierar en del, beroende på lokala kontexter. Om de som tar fram verktygen har stor datorvana exempelvis, går vissa saker snabbare. Samtidigt kan det ta tid att diskutera sig fram till vad som är viktigast att förmedla från kulturmiljön.

Kommunikation

Publicera gärna de verktyg ni använt i de medier ni jobbar med. Om ni exempelvis tagit fram en berättelse eller ett förberedelsehäfte, kan ni publicera det i broschyrer, på hemsidor eller i sociala medier. Det är viktigt att det finns information om tillgängligheten i er kulturmiljö för att målgruppen ska kunna planera sina besök. Den informationen kommer sannolikt gynna även andra besökare.

Vidare läsning

Är du intresserad av att läsa mer om målgruppen hittar du mer information hos exempelvis Myndigheten för delaktighet, FUB och Specialpedagogiska Skolmyndigheten.

Om du vill veta mer om lagar och regler som rör målgruppen och deras rättigheter, så finns Barnkonventionen, Konventionen för personer med funktionsnedsättningar och Diskrimineringslagen.

Verktyg 1: Berättelse

Vad är en berättelse?

En berättelse med nyckelord levandegör kulturmiljön och hjälper besökarna att koppla kulturmiljön till något konkret. Berättelsen får gärna handla om en person eller en händelse som är relaterad till kulturmiljön. Den bör innehålla begrepp och beskrivningar som är typiska för platsen. Det är viktigt att berättelsen är inspirerande och lättläst.

Varför är det bra att ta fram berättelsen?

En berättelse kan ge information till personer som behöver förbereda sig inför ett besök. För personer med intellektuell funktionsnedsättning kan igenkänning vara en viktig faktor för att underlätta en god upplevelse av ett besök. Men berättelsen syftar även till att inspirera till besök av platsen.

En berättelse med nyckelord kan fungera som ett förberedande verktyg, men även användas på plats i kulturmiljön.

TIPS

Om ni vill göra en guidad tur kan berättelsen fungera som underlag för manus till guidningen. Ni kan även spela in den guidade visningen som ljudfil eller video och publicera den. På så sätt kan ljudfilen även kopplas till en QR-kod på plats i kulturmiljön. Ni kan också gå ett steg längre och dramatisera den guidade turen, kanske i samarbete med målgruppen eller lokala kulturutövare.

Vad behövs för att utveckla verktyget?

Tidsåtgång: 1-2 arbetsdagar

Förkunskaper: Kännedom om platsens historia, identitet och funktion. Kunskap om publicering på hemsida. **Resursbehov:** 2 personer som kan bolla idéer med varandra.

Hur skrivs berättelsen?

1. Avsätt en stund för att lista vilka ord och begrepp som är nycklar för att beskriva platsen.
2. Identifiera en möjlig berättelse, antingen genom att ta vara på en befintlig berättelse som kan omarbetas. Eller skriv en ny berättelse med en tydlig koppling till platsen, förslagsvis genom en relevant person eller en händelse.
3. Berättelsen får gärna vara kort, det viktiga är att den innehåller ord, begrepp och beskrivningar som kan kännas igen vid ett besök. Samt att den väcker intresse och bjuder in till ett besök.
4. Markera nyckelorden i texten genom att fetmarkera dem.
5. För att texten ska vara tillgänglig behöver den vara lättläst. Stäm av den skrivna texten mot beskrivningen av hur en text är lättläst hos Myn-digheten för tillgängliga medier, <https://www.mtm.se/var-verksamhet/lattlast/att-skriva-lattlast/>

När berättelsen är klar

Publicera texten där man finner information inför besöket, eller information om tillgänglighet, i era kommunikationskanaler. Om det finns en kategori på er hemsida som heter "Besök oss" eller "Planera ditt besök" kan det vara bra platser att placera nyckelorden på. I broschyrer kan nyckelorden användas under liknande rubriker, eller under rubriken "Tillgänglighet".

Ådalen 31

En berättelse om trumpetaren Tore



Arbetarna i Ådalen säger ifrån

Året var 1931. I Sverige och i Ådalen var många människor **arbetslösa**.

Många var **fattiga** och **hungriga**.

Många i Ådalen var **arga** den våren.

De **protesterade** mot att **arbetsgivarna** ville **sänka lönerna** för **arbetarna** i Ådalen och på andra platser i Sverige.

Tore var **22 år** och arbetade med att **såga timmer** i Bollstabruk.

På fritiden tyckte Tore om att spela **trumpet**.

Han blev också arg på arbetsgivarna.

Arbetsgivarna lyssnar inte

Arbetarna gick ut i **strejk** tillsammans.

De slutade arbeta, så att arbetsgivarna skulle lyssna på dem.

Tore tyckte att det var **bra** att arbetarna strejkade.

Men **arbetsgivarna** lyssnade inte. De gav jobben till andra personer, som gick med på att jobba trots strejken. Personerna kallades **strejkbrytare**.

Tore tyckte att arbetsgivarna gjorde **fel** som anställde strejkbrytare.

Arbetarna har ett protestmöte

Många **arbetare** som var arga på arbetsgivarna samlades i **Frånö Folkets hus** och hade ett **protestmöte**. Det var den **14 maj 1931**.

Arbetarna ville också protestera mot att **militären** kommit till Ådalen för att **hjälpa arbetsgivarna** och **skydda strejkbrytarna**.

Utanför Frånö Folkets hus samlades jättemånga människor.

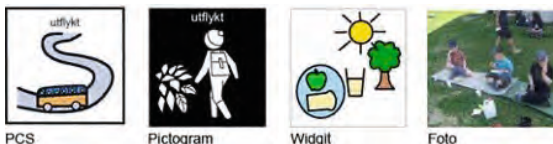
Tore gick också dit med sin **trumpet**.

Verktyg 2: Bildstöd

Vad är ett bildstöd?

Bildstöd används för att underlätta för personer som enklast tar till sig information genom bilder. Ett bildstöd kan bestå av foton som beskriver platsen, eller tecknade bilder som fungerar mer som ett språk. Bildstödet kan användas som förberedelse inför ett besök, genom att titta på bilder relevanta för besöksmålet. Bildstödet kan även skrivas ut och tas med på besöket i form av en bildkarta eller ett knippe bilder. Den som ansvarar för kulturmiljön kan skriva ut och placera ut bildstöd i form av tecknade bilder eller foton som beskriver sevärdheter på plats i kulturmiljön.

Här nedan är exempel på hur olika former av bildstöd kan användas för att beskriva ordet ”utflykt”. PCS, Pictogram och Widgit är som olika språk, och kan användas för att komplettera text eller på egen hand. Tecknade bilder kan användas för att förklara ord eller koncept, medan foton bidrar med att förankra i verkligheten



Varför är det bra att ta fram bildstöd?

Bildstöd används för att underlätta för personer som tar till sig information genom bilder. Det kan ge information till personer som behöver förbereda sig inför ett besök, men även möjliggöra igenkänning, som kan vara en betydelsefull faktor för ett bra besök.

I förberedande syfte kan bilderna användas på hemsida eller i broschyrer. Men även på plats vid informationsplatser eller skyltar.

Hur tas bildstöd fram?

Det finns flera olika bildbanker som kan användas för att hitta tecknade bilder. Ett exempel på

Vad behövs för att utveckla verktyget?

Tidsåtgång: 3 arbetsdagar

Förkunskaper: Datorvana, kunskap om publicering på hemsida.

Resursbehov: 2 personer som kan bolla idéer med varandra.

en sådan bildbank är www.bildstod.se. Där går det att söka på ord ni vill använda och hitta tecknade bilder som passar er kulturmiljö. Bildstödet kan användas för att komplettera nyckelorden och berättelsen, se exempel nedan. Om ni vill använda foton kan ni med fördel ta dem själva, eller använda sökmotorer på internet. Foton fungerar också bra för att komplettera texter.

När bildstödet är klart

Nu kan du välja att skriva ut bildstödet eller att publicera det på er hemsida. Tänk på att besökare själva ska kunna skriva ut bilderna innan de besöker er. Du kan även skriva ut bilder och placera i kulturmiljön, till exempel vid befintliga skyltar med text.

TIPS

Tips på var du kan hitta bildstöd

Du kan använda fotografier som du tagit själv eller använda en sökmotor som exempelvis www.unsplash.com

Du kan även testa en bildstöd-sida:

<http://bildstod.se>

(Gratis.)

<http://arasaac.org>

(Engelska, inloggning krävs. Gratis.)

<https://symbolbruket.se>

(Svenska, inloggning krävs.

Gratis provperiod i 21 dagar.)

Ådalen 31

En berättelse om trumpetaren Tore



Arbetarna i Ådalen säger ifrån

Året var 1931. I Sverige och i Ådalen var många människor **arbetslösa**.

Många var **fattiga** och **hungriga**.



Många i Ådalen var **arga** den våren.

De **protesterade** mot att **arbetsgivarna** ville **sänka lönerna** för **arbetarna** i Ådalen och på andra platser i Sverige.

Tore var 22 år och arbetade med att såga **timmer** i Bollstabruk.



På fritiden tyckte Tore om att spela **trumpet**.

Han blev också arg på arbetsgivarna.

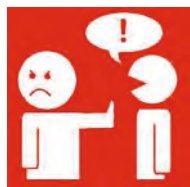
Arbetsgivarna lyssnar inte

Arbetarna gick ut i **strejk** tillsammans.

De slutade arbeta, så att arbetsgivarna skulle lyssna på dem.



Tore tyckte att det var **bra** att arbetarna strejkade.



Men **arbetsgivarna** lyssnade inte. De gav jobben till andra personer, som gick med på att jobba trots strejken. Personerna kallades **strejkbrytare**.

Tore tyckte att arbetsgivarna gjorde **fel** som anställde strejkbrytare.

Arbetarna har ett protestmöte



Många **arbetare** som var arga på arbetsgivarna samlades i **Frånö Folkets hus** och hade ett **protestmöte**. Det var den 14 maj 1931.

Arbetarna ville också protestera mot att **militären** kommit till Ådalen för att **hjälpa arbetsgivarna** och **skydda strejkbrytarna**.



Utanför Frånö Folkets hus samlades **jättemånga människor**.

Tore gick också dit med sin **trumpet**.



Verktyg 3:

Vandringsslinga

Vad är en vandringsslinga?

En vandringsslinga är en markerad rutt som täcker in ett antal sevärdheter. Hållpunkterna kan relateras till berättelsen, bildstödet och sinneslådan.

Vandringsslingan kan visa sig som en upptrampad stig, snitslad bana, markerad med till exempel blomkrukor, reflexer, stenrösen eller staket. Det är bra om det finns en tydlig start och ett tydligt slut på slingan, till exempel genom att sätta upp skyltar med orden "start" och "mål".

För att ta fram en vandringsslinga kan man observera vad besökare tittar på, och var i kulturmiljön de gärna vistas. Det kan också vara bra att fundera på vad man vill att besökare ska titta på, kan man förtydliga vad som är viktigt att passera? För personer med intellektuella funktionsnedsättningar kan det vara ett stressmoment att inte veta vart man ska gå och vad man ska titta på.

Varför är det bra att ta fram vandringsslingan?

Som besökare vill man inte upptäcka att man missat något när man kommer hem. Genom att markera en vandringsslinga med hållpunkter guidas besökare runt i kulturmiljön och missar inga viktiga sevärdheter. Tydlighet och en röd tråd kan underlätta för personer med intellektuella funktionsnedsättningar eftersom miljön blir förutsägbar och orienterbar.

Hur tas vandringsslingan fram?

1. Identifiera platser att visa upp för besökare

Vad vill ni att besökare ska titta på när de besöker er?

Vad får man inte missa?

2. Utforma en vandringsslinga

Finns det en naturlig startpunkt och slutpunkt för er vandringsslinga, exempelvis vid en parkering eller kaffestuga?

Går det att ta vara på befintliga sträckor, stigar, som för att forma en slinga som sträcker sig längs kulturmiljöns sevärdheter?

3. Markera vandringsslingan

Synliggör vandringsslingan med lämpliga markörer: snitslar, blomkrukor, reflexer, pilar eller något annat

4. Markera hållpunkter

Tydliggör var besökare förväntas stanna upp för att inte missa era sevärdheter. Detta kan göras genom sittplatser, skyltar, bildstöd, QR-kod, eller sinneslåda.

När vandringsslingan är klar

1. Berätta på hemsida, i era informationsmaterial och i förberedelsehäftet att ni har anlagt en vandringsslinga. Om möjligt kan ni även beskriva vad den innehåller.

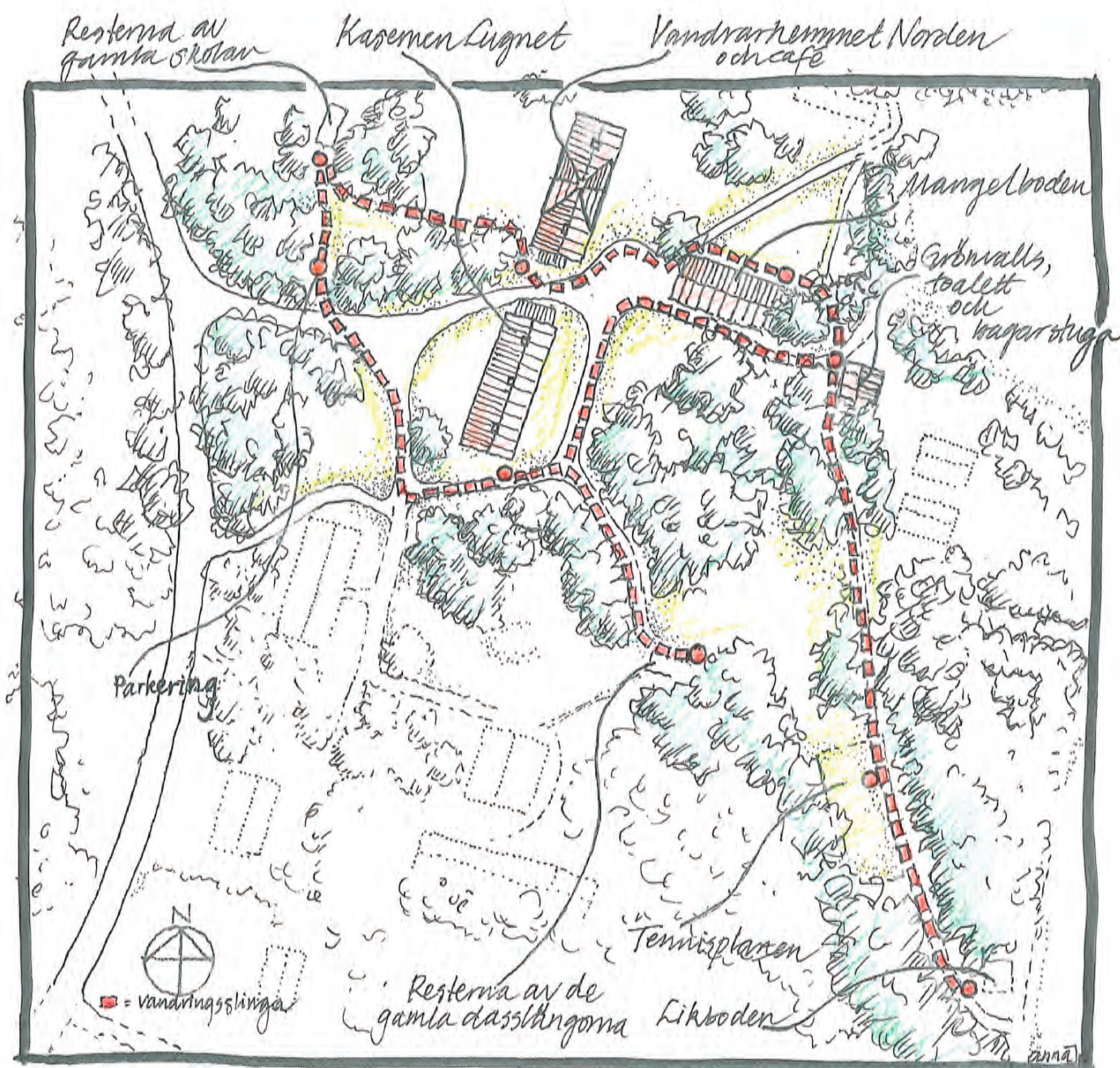
2. Ta er runt vandringsslingan i lämpligt tempo och ta tid. Skriv på hemsidan och i informationsmaterial ungefär hur lång tid det tar att gå er vandringsslinga.

Vad behövs för att utveckla verktyget?

Tidsåtgång: 1-2 arbetsdagar

Förkunskaper: Kännedom om kulturmiljöns miljöer. Datorvana, kunskap om publicering på hemsida.

Resursbehov: Material för utmärkning av vandringslingan.



Kulturreseptivet Mariebergs sågverksamhälle

Verktyg 4: Sinneslåda

Vad är en sinneslåda?

Att få möjlighet att använda sinnesintryck på flera olika sätt kan hjälpa personer med intellektuella funktionsnedsättningar att få en förståelse för vad man upplever. Att låta besökare själva välja sätt att uppleva en plats som passar deras egna förutsättningar är ett sätt att få besökarna att känna sig välkomnade och inkluderade. Med detta verktyg underlättar vi förståelsen av en plats eller funktion genom att tillhandahålla olika former av sinnesupplevelser. Sinnesupplevelser handlar om att tilltala våra olika sinnen: syn, hörsel, känsel, smak och doft. Genom att bjuda in till att använda så många sinnen som möjligt för en upplevelse tillgängliggörs kulturmiljön för fler.

Att ta fram en sinneslåda handlar om att ta vara på faktiska saker och ting med koppling till platsen och lyfta fram dem för besökare. Använd gärna befintliga föremål i kulturmiljön.

Varför är det bra med en sinneslåda?

Även om man använder bildstöd och lättlästa texter kan en plats eller en händelse upplevas abstrakt för en del besökare. Förståelsen kan underlättas om man tar hjälp av fler sinnen. Till exempel ger taktila föremål, ljudklipp och dofter möjlighet att uppleva en plats och ta till sig information genom olika sinnen. Föremålen kan också användas tillsammans med verktygen berättelse, bildstöd och QR-kod för att tydligare beskriva kulturmiljön.



Vad behövs för att utveckla verktyget?

Tidsåtgång: 3 arbetsdagar

Förkunskaper: Kännedom om platsens historia, identitet och funktion. Datorvana.

Resursbehov: 2 personer som kan bolla idéer med varandra. Tillgång till föremål och eventuell lånelåda. Plats för utlämning och inlämning av lånelåda. Kan även innebära mindre kostnader för inköp av föremål.

Hur tas sinneslådan fram?

1. Identifiera vilka föremål, ljud och dofter som är centrala för platsen. Testa att utgå från nyckelorden i berättelsen eller bilderna i bildstödet.
2. Ta fram föremål som representerar platsen och som besökare kan känna på och uppleva. Utgå gärna från det ni redan har. Det kan till exempel vara klädesplagg, bruksföremål, bilder på gamla miljöer, eller olika material.
3. För att ge besökare åtkomst till saker som inte går att placera permanent på platsen kan en lånelåda med taktila föremål och QR-koder användas. En lånelåda med till exempel taktila föremål kan hämtas ut av besökare som sedan har med sig lådan under besöket. Lånelådan går bra att kombinera med vandrings slinga.

När sinneslådan är framtagen

Ni kan välja att placera sinneslådan på strategiska platser i kulturmiljön, exempelvis längs en framtagen vandrings slinga. Alternativt använda en lånelåda som kan hämtas ut på lämplig plats och lånas med under besöket. En sådan låda kan innehålla såväl taktila föremål som laminerade QR-koder som är kopplade till en vandrings slingas hållpunkter.

Berätta gärna i era kommunikationskanaler att det finns möjlighet till olika sinnesupplevelser och vilka dessa är. Genom att ge förhandsinformation underlättar ni förberedelserna för era besökare.

Exempel på hur en sinneslåda kan användas från St: Görans kyrkoruin i Visby:

- **Lukt:** dofta på läkeörter.
- **Känsel:** känna på medeltida doktorsmask.
- **Hörsel:** lyssna på medeltida kyrkomusik.
- **Smak:** smaka på läkeörter.
- **Syn:** bilder och vyer som visar hur det sett ut förut.



Exempel på hur en sinneslåda kan användas från Demonstrationsvägen, Ådalen 31:

- **Lukt:** Dofta på sågspån – många demonstranter arbetade på sågverk.
- **Känsel:** Känna på hästtagel och läder från en sadel – en ryttarpatrull mötte demonstrationståget i Lunde
- **Hörsel:** Lyssna på signalen Eldupphör
- **Syn:** Titta och känna på en trumpet och på fotografier från händelserna



Verktyg 5: Förberedelsehäfte

Vad är ett förberedelsehäfte?

Ett förberedelsehäfte innehåller bilder och kortare texter som beskriver kulturmiljön. Det ger besökare möjlighet att förbereda sig inför ett besök.

Förberedelsehäftet underlättar för enskilda personer och för besöksgrupper som vill få en förförståelse av miljöer innan de kommer dit. Genom bilder och korta texter beskrivs personal, miljöer och tillgänglighet i ett häfte. Syftet är att innan besöket kunna förmedla vad man kommer mötas av på platsen, hur praktiska saker som entréer eller toaletter är utformade men även vilka eventuella personer som man kan träffa på platsen.

Varför är det bra med ett förberedelsehäfte?

Förberedelsehäftet underlättar besöket för enskilda personer men även för besöksgrupper som vill få en förförståelse för kulturmiljön innan de kommer dit.

Genom att med bilder och korta texter beskriva såväl personal som miljöer ges en god förståelse av vad man kan förväntas se och ta del av, samt

Vad behövs för att utveckla verktyget?

Tidsåtgång: 3-5 arbetsdagar

Förkunskaper: Datorvana och kännedom om platsen.

Digital resurs: Kamera eller smartphone för fotografering av miljöer och personal. Hemsida för publicering av förberedelsehäftet.

Resursbehov: Bra att vara två personer som kan bolla idéer med varandra. Kan även innebära mindre kostnader för inköp av föremål.

vem man kan träffa under ett besök. Det är också ett sätt att visa hur kulturmiljön har arbetat för att tillgängliggöra platsen.

Hur tas förberedelsehäftet fram?

Använd gärna berättelsen och bildstödet när ni tar fram ert förberedelsehäfte. Tänk på att försöka hålla texterna så korta och lättlästa som möjligt, och se till att informationen i förberedelsehäftet är samma som den information besökaren möts av i kulturmiljön.

När förberedelsehäftet är klart

Publicera förberedelsehäftet där ni samlar information om er kulturmiljö, i ett utskriftsvänligt format, till exempel Word eller PDF. Skriv gärna ut några exemplar och ha på plats i er kulturmiljö.



Förberedelsehäfte

Välkommen till Kulturreseptat Mariebergs sågverkssamhälle

I det här häftet hittar du praktisk information om området samt lättläst material om Mariebergs såg, kulturreseptat och en berättelse om en familj med barn som bodde i kasernerna förr.



Praktisk information



När man kommer till Kulturreseptat Mariebergs sågverkssamhälle möts man av två byggnader, kaserner. I det till vänster, Norden, kan man hitta café, vaktmästeri och vandrarhem. I det till höger, Lugnet, finns lägenheter där folk bor året runt.



Jag som jobbar på området heter Eva. Jag sköter underhållet av kulturreseptat med alla byggnader och grönområden. Bland annat klipper jag gräset, rensar i rabatterna och renoverar fönster.

Praktisk information



Behöver man gå på toaletten under sitt besök hos oss finns den i huset som kallas Grönvalls.



Om man blir fikasugen kan man köpa något att äta eller dricka i vårt café.

Har man med sig egen matsäck kan man låna någon av parkbänkarna som står bland annat vid Grönvalls.

Kulturreseptat

Kulturreseptat Mariebergs sågverkssamhälle, är det första Kulturreseptatet i Västernorrlands län, det bildades i april 2004.

Kulturreseptatet ligger i **Bjärträ**, Kramfors kommun på norra sidan av Ångermanälven. Området består av två **bostadskaserner** Lugnet och Norden, med **uthuslängor** samt **källare, tvätt- och bagarstuga, mangelbod, dasslängor** och **vedbod**. I Norden finns idag ett **vandrarhem** med tidsenliga lägenheter att hyra under sommaren.

I **Norden** bodde arbetare och deras familjer. De hade ett kök och en kammare var. **Lugnet** var för tjänstemän, där var lägenheterna större med tre eller fyra rum och kök per familj. Dessa lägenheter är idag åretruntboende.

Grönvalls är den gamla tvätt- och bagarstugan, idag även Vandrarhemmets Servicehus med dusch, bastu och tvättmaskin.



Verktyg 6:

QR-kod

Vad är en QR-kod?

En QR-kod används för att hänvisa besökaren till en hemsida, film eller ljudklipp. Genom att läsa av QR-koden med en smartphone eller surfplatta slussas besökaren till en sida på internet.

Varför är det bra om det finns en QR-kod?

Med en QR-kod kan du skapa en länk till vilken hemsida du vill. Ni kan då arbeta flexibelt med interaktiva element såsom video eller ljud i kulturmiljön. En QR-kod är enkel att ta fram och behöver inte bemannas.

En QR-kod kan till exempel innehålla ett filmklipp till en händelse som utspelat sig i kulturmiljön, en ljudfil till en inspelad berättelse, eller bilder på hur det har sett ut i kulturmiljön vid olika tidpunkter. QR-koden kan användas för att förmedla och komplettera andra verktyg.

Hur tas QR-koden fram?

På länken <http://www.skapaqrkod.se/> finns instruktioner för hur en QR-kod tas fram.

När QR-koden är klar

Sätt upp QR-koden i kulturmiljön på väl valda platser. Ni kan även använda QR-koder på hemsidan eller i Förberedelsehäftet.

Vad behövs för att utveckla verktyget?

Tidsåtgång: 2-3 arbetsdagar

Förkunskaper: Datorvana och kännedom om platsen

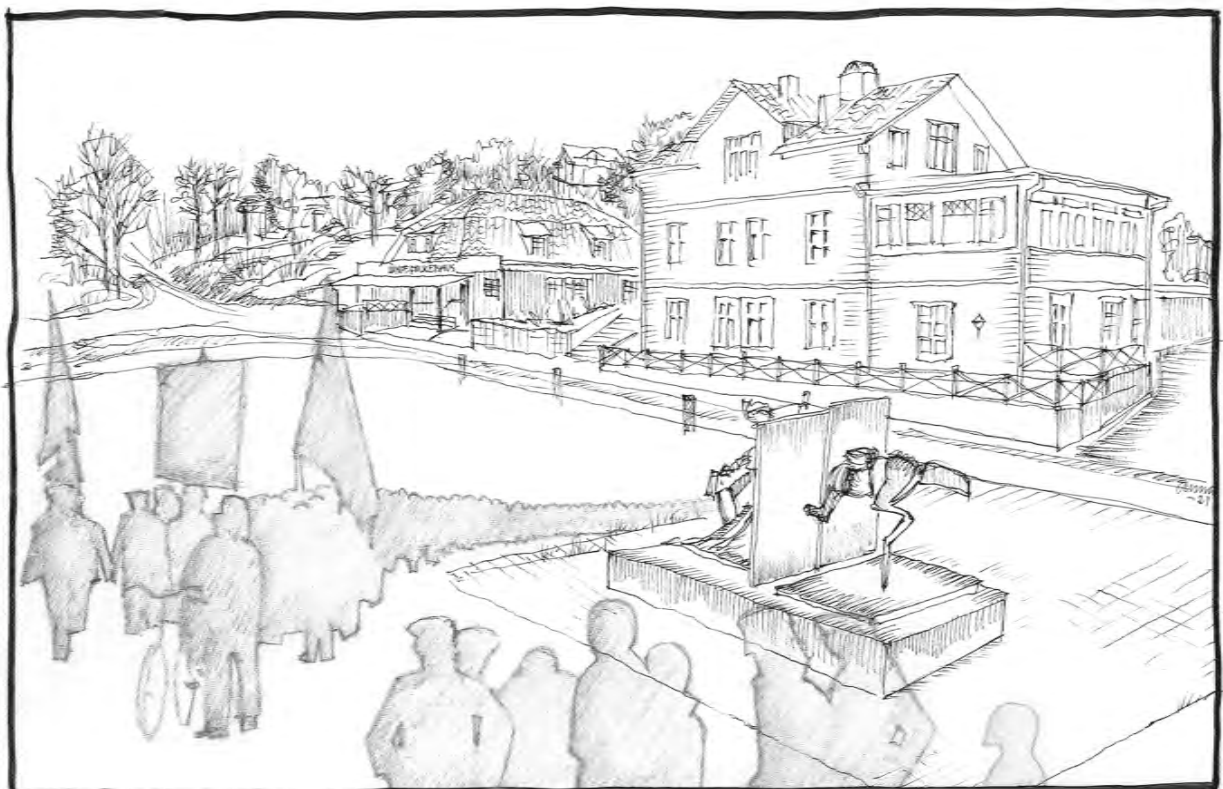
Digital resurs: Smartphone, surfplatta eller dator.

Resursbehov: Bra att vara två personer som kan bolla idéer med varandra.

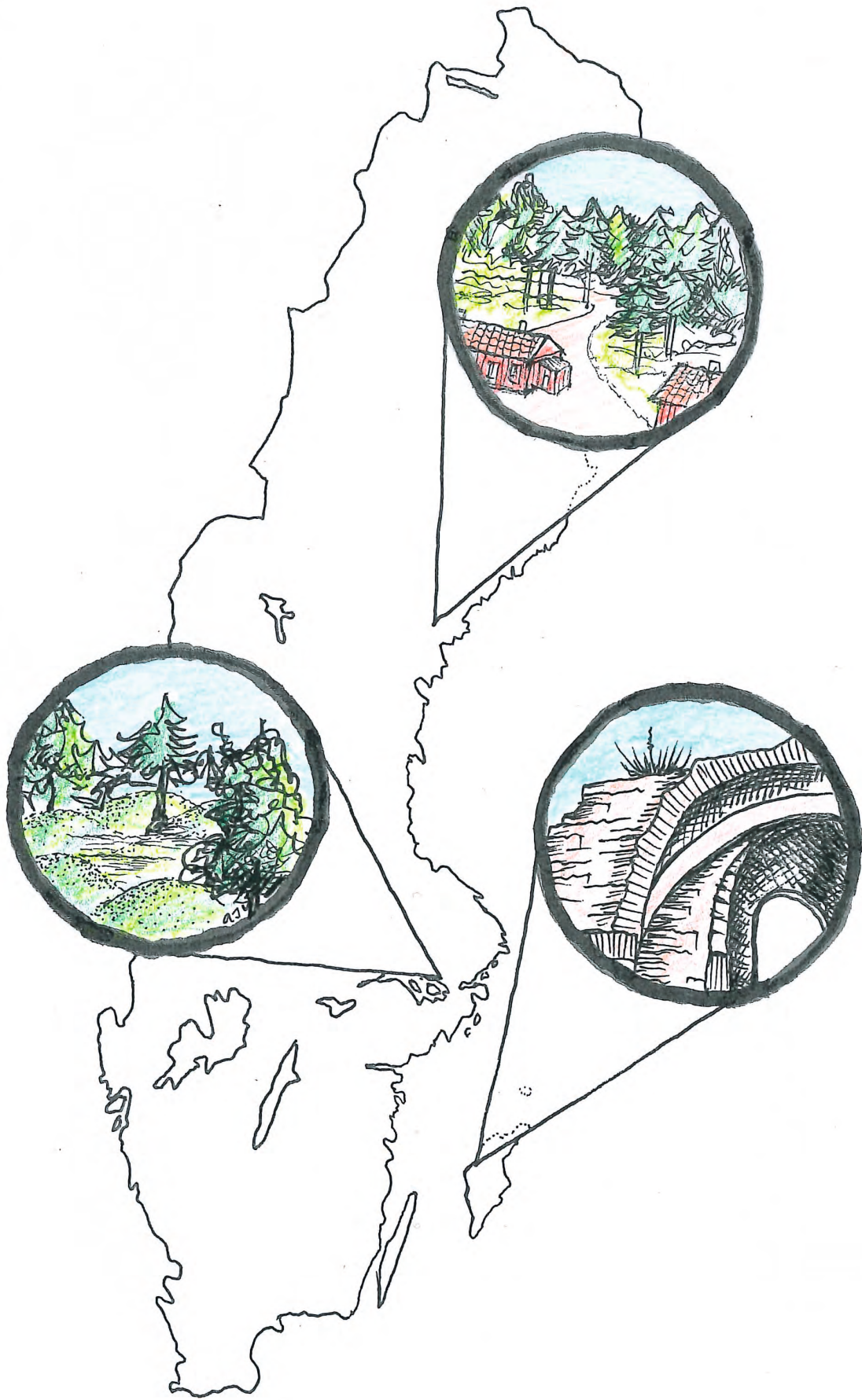




Vandringslinga Spånga by och gravfält



Ådalen 31 monumentet i Lunde



Om projektet INKULT

– Inkluderande kulturmiljöer

Projektet genomfördes 2020-2021 i samverkan mellan Kramfors kommun och de två företagen KVM Forum (numera Norconsult) och Living Cities. Region Gotland och Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning (Stockholms stad) var associerade till projektet. Övriga aktörer som deltog i projektets testbäddar var Gotlands museum, FUB och Köja-Marieberg Lokalhistoriska förening. Projektet finansierades av Vinnova.

Inom projektet har verktyg och metoder för att tillgängliggöra kulturmiljöer identifierats, testats, utvärderats och vidareutvecklats. Projektet har arbetat med en impressionistisk och iterativ metodik. Verktyg identifierades inledningsvis med hjälp av en genomgång och analys av artiklar om universell design, konkreta verktyg och metoder, samt rapporter och utredningar.

Analysen visade på ett underskott när det gäller metoder och verktyg för att tillgängliggöra kulturmiljöer för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Därför valde vi att rikta in verktygsutvecklingen på den målgruppen. Med utgångspunkt i diskussioner med sakkun-

niga inom kulturmiljöer och sakkunniga inom intellektuella funktionsnedsättningar, valde vi att arbeta vidare med ett mindre antal verktyg. Verktygen skulle fungera i olika typer av kulturmiljöer, och för den målgrupp vi hade valt.

Verktogsbeskrivningar togs fram, och tester av verktygen genomfördes i tre testbäddar. I Kramfors kommun testades verktygen i samband med besök av elever och lärare från grundsärskolan i kulturresevatet Mariebergs sågverkssamhälle, samt vid en vandring längs demonstrationsvägen för Ådalen 31. I Visby testades verktygen tillsammans med den lokala grenen av intresseorganisationen FUB, vid ett besök i St: Görans kyrkoruin, strax utanför Visby innerstad.

Vid testerna gjorde projektgruppen observationer och följde därefter upp med intervjuer, samtal och enkäter med representanter för såväl målgruppen som kulturmiljöerna. Observationer och erfarenheter användes i en revidering och förbättring av verktygen, innan handboken togs fram som en slutprodukt från projektet INKULT.

